

Tilburg University

Veerkracht in een geïnfecteerde samenleving

Wilthagen, Ton; Bongers, Paulien

Published in:
Brabants Dagblad

Publication date:
2020

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Wilthagen, T., & Bongers, P. (2020). Veerkracht in een geïnfecteerde samenleving. *Brabants Dagblad*, 9.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Podium vindt u ook op de website van het Brabants Dagblad: bd.nl/opinie

Meer veerkracht is een kwestie van meer kennis
Ton Wilthagen, Paulien Bongers

Veerkracht in een geïnfecteerde samenleving

Als mens heb je het vermogen om op een schok te anticiperen, om te herstellen en terug te keren naar de normale toestand. Maar we zijn ook in staat om er als **mensen maatschappij uiteindelijk sterker en beter van te worden.**

Ton Wilthagen
Paulien Bongers

OPINIE

In zijn nu al historische toespraak schetste premier Rutte de verstrekende verwachtingen en gevolgen van het voortrazen van het coronavirus. Duidelijk is dat dit coronavirus niet alleen onze eigen gezondheid infecteert maar ook de basisstructuren van de samenleving. In ons deel van de wereld lijken we soms immuun voor rampzalige gebeurtenissen die elders wel vaker voorkomen. Dat blijkt nu niet het geval. De komende tijd wordt de veerkracht van individuele mensen en van de samenleving als geheel op de proef gesteld. Maar diezelfde kracht gaat uiteindelijk ook leiden tot innovatie in kwesties waarin we heel lang bleven hangen – en daarmee tot vooruitgang.

Veerkracht is geen abstract begrip. Het heeft drie aspecten. In de eerste plaats het vermogen van mensen en maatschappij om op een 'schok' of ingrijpende ontwikkelingen te anticiperen. Dus weten en inschatten van wat er aan zit te komen en je daarop instellen. Bepaalde ontwikkelingen voltrekken zich geleidelijk. Denk aan de vergrijzing van de samenleving die leidt tot hogere uitgaven voor de zorg, waardoor we allemaal wat langer moeten doorwerken om onze welvaart zeker te stellen.

Het voorspellen van gebeurtenissen met grote impact is uiteraard minder eenvoudig. Denk aan de aanslagen op 11 september in de Verenigde Staten in 2001 en soortelijke daden in Europa een aantal jaren later. Ook de grote economische crisis van 2008 tot en met 2014 zagen we niet van tevoren aankomen. Op veel gebieden boeken we echter wel vooruitgang met datawetenschap, waardoor we vroegtijdig waarschuwingen kunnen geven ('early warning systems'), zoals bij stormen en orkanen die overal ter wereld voorkomen. Dus veerkrachtigheid is wat dit aspect betreft vooral een kwestie van meer en betere kennis. Dat geldt ook voor individuen. Als je op tijd weet dat je functie of beroep verdwijnt of verandert, kun je je omscholen voor een andere baan en werkloosheid vermijden.

Ten tweede houdt veerkracht in dat we moeten zien te herstellen van een schok of ingrijpende gebeurtenis en terugkeren naar de normale toestand. Dat geldt nu voor veel mensen die ziek zijn en hoge koorts hebben. Het terugkeren naar de normale

lichaamstemperatuur is dan het doel. Voor de maatschappij kunnen we een parallel trekken. Veel bedrijven, organisaties en mensen die nu hun gewone werk niet meer kunnen doen, hopen dat het mogelijk is om dat werk binnen afzienbare tijd weer op te pakken. Ook daar is veerkracht voor nodig: financieel, sociaal en mentaal.

Ons land is bevoorrecht

Onze economische groei zal waarschijnlijk de komende tijd flink terugvallen en het doel is om op enig moment terug te keren naar normale en verantwoorde groei. Voor het opvangen van deze economische en sociale schok worden momenteel door het kabinet, provincies, allerlei instanties en arbeidsmarktregio's een groot aantal maatregelen genomen. Dat is ook van toepassing op het sociale aspect, waarop Rutte eveneens

terecht wees. We moeten op elkaar letten en voor elkaar zorgen. Individuele mensen beschikken lang niet altijd over voldoende veerkracht. Wij zijn in Nederland en soortgelijke landen bevoorrecht dat we over veel middelen beschikken en dat betekent ook dat we in Europees - en wereldverband moeten bijdragen aan het herstel in andere landen waar dat niet het geval is.

De derde component van veerkracht wordt minder vaak ingezien. Veerkracht is zeker niet slechts het terugkeren naar de oude toestand. Veerkracht betekent ook vernieuwen, zodat we als mensen en maatschappij sterker en beter worden. Dat is misschien wel de grootste uitdaging. In deze enorm moeilijke en onzekere tijden, is dit niettemin het wenkend perspectief. We blijken momenteel in staat om binnen de kortste keren over allerlei 'hickups'

▲ 'Veerkracht' van kunstenaar Denny Keemers.

FOTO JURRIAN BOL

Oud, jong, wit of met kleur. Een diepe crisis egaliseert

heen te stappen. Discussies waarin we alsmat bleven hangen. Zie hoe we nu ook flexwerkers en zzp'ers ondersteunen bij aan het werk blijven of niet in armoede vervallen. Al twintig jaar steggelen we in Nederland over de tegenstelling tussen flexwerk en vaste contracten, en over de vraag wat we met de zzp'ers aan moeten. En nu wordt er gehandeld.

Ook maken we nu grote sprongen in digitalisering, iets wat eveneens in Nederland moeizaam verliep. We leren nu snel en noodgedwongen hoe we leerlingen en studenten ook online les kunnen geven. Hoe mensen buiten de vaste werkplek toch productief en efficiënt kunnen samenwerken. Daarmee maken we kennis veel breder en sneller toegankelijk en minder afhankelijk van plaats en tijd.

Sterke overheid

Deze crisis brengt ons ook individueel, sociaal en economisch weer tot bezinning – 'back to basics'. Tot de vraag: waar deden we het eigenlijk voor en op welke traditionele manier deden we dat dan. We gaan nu nog eens inzien dat de markt een heel effectieve manier is om zaken in een maatschappij te organiseren, maar dat we niet zonder een sterke overheid en publieke sectoren kunnen. We relativeren tegenstellingen in de maatschappij en hopelijk houden we dat vast. Iedereen kan ziek worden door het coronavirus: oud, jong, wit of met kleur. Een diepe crisis egaliseert.

Meer veerkracht is een kwestie van meer kennis, meer samenwerking tussen mensen, bedrijven, organisaties, het onderwijs en overheden op alle niveaus. Gezamenlijk kunnen we de agenda van een veerkrachtige en zinvolle samenleving opstellen, uitvoeren, onderzoeken en vasthouden. Deze crisis, waarin zowel gezondheid als economie worden aangetast, is ongekend, maar laten we vooral ook de kansen benutten die we hebben om er beter en sterker uit te komen.

■ **Ton Wilthagen** is hoogleraar Arbeidsmarkt aan Tilburg University, en trekker van het thema 'veerkrachtige samenleving' binnen zowel de Tilburgse Universiteit als binnen de Nationale Wetenschapsagenda. **Paulien Bongers** is director of science van het onderdeel 'Gezond Leven' bij TNO, bijzonder hoogleraar bij de afdeling Sociale Geneeskunde van Amsterdam UMC en trekker van het thema 'veerkrachtige samenleving' binnen de Nationale Wetenschapsagenda.